

level of legal consciousness, individual psychological peculiarities, character, as well as conditions of the social situation on the formation of his personality and behavior to the emergence of an unlawful situation and direct participation in it. One of the most pressing challenges facing our society today is undoubtedly the search for ways to reduce the growth of crimes among young people and increase the effectiveness of their prevention. The need for a quick solution to this problem is due not only to the fact that the country continues to maintain a rather complex criminal situation, but above all that in the field of organized crime, more and more juveniles, criminal groups created by adolescents, dangerous crimes are shaking, and the number They are steadily increasing. Crime is young and accepts a persistent recurrent nature. And such a criminalization of the youth environment deprives society of the prospect of establishing in the near future of social equilibrium and well-being.

Key words: individual-prophylactic work, delinquent behavior, social neglect, pedagogical neglect, social deviations, asocial behavior, deviant behavior.

Отримано 03.02.2018

УДК 349.3:364.65-055.52

Т-С. Я. Людкевич
tasjalju@gmail.com

Ю. В. Сербалюк
serbaliuk@gmail.com

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАХИСТУ МАТЕРИНСТВА В УКРАЇНІ

Людкевич Т-С. Я., Сербалюк Ю. В. Соціально-правові аспекти вдосконалення захисту материнства в Україні. Приділено увагу стану захисту материнства в Україні з урахуванням демографічної проблеми пов'язаної із скороченням та старінням населення. Проаналізована статистика щодо динаміки кількості

населення в Україні до 2017 р., ситуація з народжуваністю, у тому числі і з народжуваністю живих дітей. Відзначено позитивну тенденцію до зменшення смертності дітей у віці до 1 року за останнє десятиліття. Здійснено огляд нормативно-правових актів, спрямованих на захист материнства і дитинства в Україні. Проаналізовано закони, спрямовані на соціальну підтримку сімей з дітьми, одиноких матерів. Визначено, що найбільша увага приділена створенню умов для реалізації права на працю вагітним і працюючим жінкам. Це – гарантії працевлаштування, захист від звільнення, заборона чи обмеження використання праці вагітних жінок, жінок-матерів на певних видах робіт, надання різних оплачуваних і неоплачуваних відпусток, створення умов для годування і догляду за дітьми працюючої жінки-матері. Визначено кримінальні покарання за порушення трудових прав працюючої вагітної жінки чи жінки-матері за Кримінальним кодексом України, а також коло питань щодо захисту права на материнство, які визначені у Сімейному кодексі України. Зроблено огляд основних напрямків захисту майбутніх матерів та вагітних жінок і жінок, що мають дітей у правовому полі, що регулює питання медичної допомоги та охорони здоров'я жінки, профілактики хвороб у жінок, особливо таких, які впливають на їх дітородну здатність. Зроблено висновок, що в Україні створюються, головним чином умови, щоб жінка могла працювати і виконувати материнську функцію. Зазначено, що у демографічних умовах України потрібно дбати про захист материнства в першу чергу через призму заохочення до народжуваності. Пропонується законодавцям розглянути питання запровадження додаткових гарантій соціального захисту, матеріального благополуччя матері, яка виховуватиме 3 і більше дітей. Виховання дітей запропоновано розглядати як суспільно корисну працю, яка має винагороджуватись. Роки виховання 3-х і більше дітей рекомендовано враховувати до трудового стажу.

Ключові слова: демографія, законодавство, захист прав, вагітна жінка, материнство, народження дітей, соціальна підтримка

Людкевич Т-С. Я., Сербалюк Ю. В. Социально-правовые аспекты совершенствования защиты материнства в Украине. Уделено внимание состоянию защиты материнства в Украине с учетом демографической проблемы, связанной с сокращением и

120

старением населения. Проанализирована статистика по динамике численности населения в Украине до 2017 г., положение с рождаемостью, в том числе и с рождаемостью живых детей, отмечена положительная тенденция последних лет к уменьшению смертности детей в возрасте до 1 года. Осуществлен обзор нормативно-правовых актов, направленных на защиту материнства и детства в Украине. Проанализированы законы, направленные на социальную поддержку семей с детьми, одиноких матерей. Определено, что наибольшее внимание уделено созданию условий для реализации права на труд беременным и работающим женщинам. Это – гарантии трудоустройства, защита от увольнения, запрет или ограничение использования труда беременных женщин, женщин-матерей на определенных видах работ, оказание различных оплачиваемых и неоплачиваемых отпусков, создание условий для кормления и ухода за детьми работающей женщины-матери. Определены уголовные наказания за нарушение трудовых прав работающей беременной женщины или женщины-матери по Уголовному кодексу Украины, а также круг вопросов по защите права на материнство, определенных в Семейном кодексе Украины. Сделан обзор основных направлений защиты будущих матерей и беременных женщин и женщин, имеющих детей в правовом поле, регулирующего вопросы медицинской помощи и охраны здоровья женщины, профилактики болезней у женщин, особенно тех, которые влияют на их детородную способность. Сделан вывод, что в Украине главным образом создаются условия, чтобы женщина могла работать и выполнять материнскую функцию. В демографических условиях Украины нужно заботиться о защите материнства в первую очередь через призму поощрения рождаемости. Предлагается законодателям рассмотреть вопрос введения дополнительных гарантий социальной защиты, материального благополучия матери, воспитывающей 3 и более детей. Воспитание детей предложено рассматривать как общественно полезный труд, который должен вознаграждаться. Годы воспитания 3-х и более детей рекомендуется учитывать в страховой и трудовой стаж.

Ключевые слова: демография, законодательство, защита прав, беременная женщина, материнство, рождение детей, социальная поддержка.

Постановка проблеми. В сучасній Україні можна спостерігати перманентну нестабільну політичну і економічну ситуацію, під час якої відбувається зростання соціальних ризиків, що тягнуть за собою зростання напруги у суспільстві. Серед ризиків соціального характеру варто виділити ризик загрози материнству, як важливої умови сталого розвитку, що змушує державу діяти на законодавчому, організаційному та інституційному рівнях. Тому можна стверджувати, що завдання посилення і забезпечення гарантій у системі соціального захисту материнства постає гостро і не втрачає своєї актуальності.

Аналіз досліджень даної проблеми. На законодавчому рівні поняття «материнство» не визначається, що є причиною можливих відмінностей в трактуванні визначення та вимагає вироблення єдиного уніфікованого підходу. Тим самим це є свідченням потреби у правовому визначенні, як передумові ефективного судового захисту прав та інтересів матерів та дітей.

Залишається актуальною проблема визначення поняття охорони материнства за національним законодавством як у теоретичному так і у практичному аспектах. Поняття «охорона материнства та дитинства» у вітчизняній літературі визначається як система заходів щодо забезпечення інтересів матері та дитини шляхом надання їм медичної, матеріальної та інших видів державної підтримки [8, с. 596]. Під материнством розуміється «стан жінки-матері під час вагітності, пологів, годування дитини» [1, с. 466].

На жаль, комплексного дослідження щодо видів соціального захисту сім'ї, дитинства, материнства та щодо поняття охорони материнства не здійснювалось. Історичні аспекти соціально-правового становища жінки в Україні досліджували Бінецька О., Ісаєвич Я., Кобилецький М., Кравець В., Мартинюк О., Петреченко С. Їх дослідження дають можливість зробити висновок, що історико-культурна ситуація впливала на роль жінки в соціумі, на її соціальний статус, правове положення.

Вплив різних засобів захисту материнства на рівень народжуваності, наявність недоліків сучасної системи соціальних гарантій щодо захисту материнства в Україні досліджували Бурлака О., Залата М., Леонтьєва Л., Мокрецов С. та ін. Деякі дослідження захисту материнства (Ветухова І.) здійснювались через

призму підвищеної охорони праці жінок, які поєднують роботу з материнством, забезпечення їм гарантій працевлаштування, реалізації права на медичну допомогу і охорону здоров'я для збереження можливості реалізації жінкою її біологічної функції материнства [2].

Однак недостатньо, на нашу думку, дослідженою є проблематика захисту материнства як гаранту демографічної стабільності в Україні.

Метою статті є аналіз вітчизняної нормативно-правової бази соціального захисту материнства задля протидії демографічній кризі в державі.

Виклад основного матеріалу. Початок ХХІ ст. в Україні відзначається погіршенням демографічної ситуації. Згідно даних державної служби статистики України на початок 2017 року чисельність наявного населення України зменшилася на 175,974 тис. осіб в порівнянні з попереднім роком (на 1 січня 2017 року в країні проживало 42 млн. 584,5 тис. осіб, що на 0,4% менше ніж на цей час у 2016 р.). Невтішна картина і щодо народження нових громадян. Кількість живо народжених в Україні осіб починаючи з 2012 р. постійно зменшується. Звичайним явищем стало і щорічне скорочення показника природного приросту населення [7, с.41].

Згідно даних державної служби статистики України у 2016 році найбільша кількість живонароджених припадає на вік матері 25-29 років (132 510, з яких для 65 492 – це перші пологи). При цьому середній вік матері при народженні першої дитини у 2016 році становив 25,3 роки. (26,2 в міських поселеннях і 23,4 в сільських) [7, с.95].

Досить високим залишається показник смертності населення (згідно даних державної служби статистики України у 2016 р. показник померлих був 14,7 на 1 тис. населення). Це все свідчить, що демографічна ситуація в Україні продовжує погіршуватись. Однак, є деякі і обнадійливі моменти. Порівнюючи 1991–2016 роки, варто відзначити позитивну тенденцію до зменшення смертності дітей у віці до 1 року. У 2016 р. цей показник становив 2 955 тис, що на 366 осіб менше ніж станом на 2015 р і набагато менше ніж у 1991 році (8 831 тис.) [7, с.98].

Дані Державної служби статистики України у 2016 році свідчать про те, що порівняно з минулими роками зменшуються показники смертності жінок від причин, що пов'язані з вагітністю,

пологами та ускладненнями післяпологового періоду. У 2016 фіксується загальний показник кількості випадків смерті, що пов'язаної з вагітністю у 69 осіб, тоді, як у 2010 такий показник становить 137 осіб [7, с.112].

В основі державної сімейної політики лежить такий важливий напрям як охорона материнства і дитинства. Згідно з частиною третьою ст. 51 Конституції України сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою. Захист материнства в Україні визначений у ст. 24 Конституції України як «створення умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю із материнством, правова, моральна та матеріальна підтримка материнства та дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям».

Правовий захист материнства забезпечується також Кодексом законів про працю України (далі – КЗпП), Кримінальним та Сімейним кодексами України, Законами України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і витратами, обумовленими народженням і похованням», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», Національною програмою «Діти України», Постановою Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 2017 р. № 741 «Про затвердження типових положень про заклади соціальної підтримки сімей, дітей та молоді» та ін.

Відповідно до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» в нашій країні на сьогодні призначаються такі п'ять видів державної допомоги сім'ям з дітьми: допомога у зв'язку з вагітністю та пологами; допомога при народженні дитини; допомога при усиновленні дитини; допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування; допомога на дітей одиноким матерям.

Чи не найбільше турбота про здорове материнство і соціальний захист працюючих жінок виявлено у Кодексі законів про працю України. Цьому питанню присвячено його XII розділ – «Праця жінок». Тут з метою збереження здоров'я жінки, сприяння виконання нею материнських функцій вказано перелік робіт, на яких забороняється використовувати працю жінок взагалі і окремо жінок, вагітних і таких, що мають дітей віком від 3 до 14 р. або дітей-інвалідів. Встановлені також обмеження їх залучення до робіт

у нічний час, до надурочних робіт та направлення їх у відрядження. Ст.179 КЗпП гарантує жінкам оплачувану відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами різної тривалості залежно від медичних показань чи пільг (від 126 до 180 днів).

Відповідно до ст. 56 КЗпП на прохання жінка, яка має дитину віком до чотирнадцяти років або дитину-інваліда, в тому числі таку, що знаходиться під її опікуванням має право на неповний робочий тиждень або неповний робочий день.

КЗпП надає можливість жінці за потреби більше уваги приділяти догляду за дитиною шляхом надання різних видів відпусток: для догляду за дитиною по досягненню нею трирічного віку, до досягнення дитиною шестирічного віку за медичним висновком, додаткова оплачувана відпустка тривалістю 5 календарних днів жінці, яка працює і має двох і більше дітей віком до 15 років або дитину-інваліда.

Жінкам, що мають дітей віком до півтора року, надаються, крім загальної перерви для відпочинку і харчування, додаткові перерви для годування дитини (не рідше ніж через три години і тривалістю не менше тридцяти хвилин кожна). Може також враховуватися час подолання відстані від місця роботи до місця годування (за погодженням з профспілковим комітетом). За наявності двох і більше грудних дітей тривалість перерви встановлюється не менше години. Перерви для годування дитини включаються в робочий час і оплачуються за середнім заробітком.

Вагітні жінки, матері, які мають дітей віком до трьох років, а також одинокі матері а наявності дитини віком до чотирнадцяти років або дитини-інваліда мають додаткові гарантії щодо працевлаштування і захисту від звільнення. Цим категоріям жінок заборонено відмовляти у прийнятті на роботу з мотивів, пов'язаних з вагітністю та наявністю дітей. Заборонено також звільнення таких жінок з ініціативи власника чи його представників [4].

Згідно із ст. 5 Закону України «Про зайнятість населення» жінки, які мають дітей віком до шести років, та одинокі матері, які мають дітей віком до 14 років або дітей-інвалідів вважаються такими, які потребують соціального захисту і не здатні на рівних конкурувати на ринку праці. Тому для них передбачено додаткові гарантії зайнятості – встановлення броні у розмірі до 5 процентів загальної кількості робочих місць за робітничими професіями, у тому числі з гнучкими формами зайнятості.

Для захисту материнства КЗпП передбачає також обов'язкове працевлаштування вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років (до шести років, якщо за медичним висновком дитина потребує домашнього догляду), одиноких матерів за наявності дитини віком до чотирнадцяти років або дитини-інваліда, у випадках їх звільнення після закінчення строкового трудового договору. На період працевлаштування, але не більше трьох місяців із дня закінчення строкового трудового договору, за цими жінками зберігається середня заробітна плата.

КЗпП, Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» надають можливості трудовому колективу, профспілковій організації підприємств, установ створювати додаткові умови соціального захисту матерів: організація дитячих ясел, садів, кімнат для годування грудних дітей, кімнат особистої гігієни жінок, направлення до санаторіїв, профілакторіїв і будинків відпочинку, туристських комплексів, баз та оздоровчих закладів тощо. Таким чином, бачимо спрямованість соціального захисту жінок-матерів у трудовому законодавстві на збереження їх трудової активності і реалізації права на працю.

Кримінальний кодекс України (ст. 172) визначає покарання щодо посадових осіб, винних у незаконному звільненні вагітної жінки чи матері, яка має дитину віком до чотирнадцяти років або дитину-інваліда – штраф до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, або виправними роботами на строк до двох років.

Захист материнства передбачає також вирішення різних спорів щодо визнання права на нього. Ці питання регулюються Сімейним кодексом України. Так, жінка, яка записана матір'ю дитини, має право оспорити своє материнство; жінка, яка вважає себе матір'ю дитини, має право пред'явити позов до жінки, яка записана матір'ю дитини, про визнання свого материнства (ст. 139 Сімейного кодексу).

Актуальним, враховуючи демографічну проблему, є завдання у контексті захисту материнства, вжиття заходів щодо профілактики хвороб у жінок, особливо тих, які впливають на їх дітородну здатність. В Україні прийнято декілька нормативних актів. Закони «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного

благополуччя населення», «Про психіатричну допомогу», різні підзаконні нормативно-правові акти) з питань надання медичної допомоги та охорони здоров'я жінки. Першочерговими заходами урядової політики в сфері гарантування соціальних прав жінок повинні стати, на думку Леонтєвої Л., санітарно-освітня робота з питань здорового способу життя, планування сім'ї, репродуктивного здоров'я, безпечного материнства, ранньої діагностики онкологічної патології; здійснення заходів щодо підвищення свідомості жінок у напрямку збереження стану здоров'я (регулярність і частота візитів до лікаря, необхідність раннього першочергового візиту до лікаря тощо); удосконалення роботи центрів і кабінетів планування сім'ї та дитячої й підліткової гінекології, медико-генетичної служби; профілактика захворювань, що передаються статевим шляхом; розширення мережі з питань репродуктивного здоров'я (збільшення кількості центрів планування сім'ї, безпечного материнства, медико-генетичного консультування тощо) та поліпшення їх забезпечення сучасним обладнанням. Урядова політика в сфері гарантування соціальних прав жінок повинна бути спрямована на поліпшення здоров'я матерів і зменшення дитячої смертності та здійснюватися шляхом проведення комплексу цілеспрямованих заходів, які дозволять забезпечити максимально можливий рівень медичної допомоги за існуючого рівня правових, фінансових, матеріально-технічних і кадрових ресурсі [5].

В Україні створюються умови, щоб жінка, головним чином, могла працювати і виконувати материнську функцію. Держава, на нашу думку, дбає про свої трудові ресурси та про реалізацію жінками право на працю. У сучасних демографічних умовах потрібно дбати про захист материнства в першу чергу через призму заохочення до народжуваності. Очевидно, що проста грошова «винагорода» за народження дитини ситуацію у демографічній сфері особливо не покращала. Потрібні додаткові гарантії соціального захисту, матеріального благополуччя матері, яка виховуватиме 3 і більше дітей. Доцільно розглядати виховання дітей як суспільно корисну працю, яка має винагороджуватись. Роки виховання 3-х і більше дітей мають враховуватись до страхового і трудового стажу.

Прикладом наслідування має слугувати Фінляндія, яка визнана Міжнародною громадською організацією “Врятуйте дітей”

(Save of children) кращою країною у світі для дітей і материнства. Тут жінка, яка планує народити дитину, відразу може розраховувати на безкоштовне медичне обслуговування та на іншу допомогу з боку держави. До 9 місяців дитини жінка отримує 70% її доходів за попередній рік. Потім, якщо вона забажає залишатись вдома з дитиною, отримуватиме допомогу у кількості євро. Крім того, до настання 17-річчя дитини держава буде виплачувати грошову компенсацію витрат на неї [6].

Висновки. Статистика свідчить про те, що з кожним роком кількість населення України іде на спад. Навряд чи можливо очікувати зміну демографічної ситуації на краще без продуманої і при цьому реалістичної політики щодо підтримки материнства, захисту вагітних жінок та сімей з дітьми. Аналіз чинного законодавства України дозволяє стверджувати, що наша держава прагне стояти на шляху створення сприятливого для матерів та дітей середовища, прагне забезпечувати тим самим надійну і гнучку систему соціального захисту материнства, яка включає економічні, соціальні, трудові гарантії і права та створює ряд конкретних умов для їх реалізації. Однак вважаємо за доцільне звернути увагу законодавців на можливість заохочення жінок до дітонародження шляхом покращання медичного обслуговування жінок, профілактики захворювань, що впливають на репродуктивну функцію жінки, на підвищення соціальних гарантій для багатодітних сімей, на розгляд виховання дітей як суспільно корисну працю, яка має право на винагороду.

Список використаних джерел

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. – К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. – 992 с.
2. Ветухова І.А. Особливості правового регулювання праці жінок, які поєднують роботу з материнством, та його подальше вдосконалення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» / І.А. Ветухова. – Харків, 2001. – 18 с.
3. Залата М. Г. Соціальна політика захисту материнства: зарубіжний досвід [Електронний ресурс] / М. Г. Залата // Держава та регіони. Сер. : Право. – 2014. – № 2. – С. 119-123.

4. Кодекс законів про працю України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08/>

5. Леонт'єва Л. В. Соціальні права жінок та юридичні гарантії їх захисту в Україні / Л. В. Леонт'єва // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 572–575.

6. Лиукко А. Территория материнства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://finland.fi/ru/zhizn-i-obshhestvo/territoriya-materinstva/>

7. Населення України за 2016 рік. Демографічний щорічник. – Київ, Державна служба статистики України, 2017. – 133 с.

8. Сучасний тлумачний словник української мови : 100000 слів / за заг. ред. В. В. Дубічинського. – Х. : ВД «ШКОЛА», 2011. – 1008 с.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Velikij enciklopedichnij juridichnij slovník / za red. akad. NAN Ukraïni Ju. S. Shemshuchenka. – K. : TOV «Vidavnicтво «Juridichna dumka», 2007. – 992 s.

2. Vetuhova I.A. Osoblivosti pravovogo reguljuvannja praci zhinok, jaki poednujut' robotu z materinstvom, ta jogo podal'she vdoskonalennja : avtoref. dis. na zdobuttja nauk. stupenja kand. jurid. nauk : spec. 12.00.05 «Trudove pravo; pravo social'nogo zabezpečennja» / I.A. Vetuhova. – Harkiv, 2001. – 18 s.

3. Zalata M. G. Social'na politika zahistu materinstva: zarubizhnij dosvid [Elektronnij resurs] / M. G. Zalata // Derzhava ta regioni. Ser. : Pravo. – 2014. – № 2. – S. 119-123.

4. Kodeks zakoniv pro pracju Ukraïni. [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08/>

5. Leont'eva L. V. Social'ni prava zhinok ta juridichni garantii ih zahistu v Ukraïni / L. V. Leont'eva // Forum prava. – 2010. – № 4. – S. 572–575.

6. Liukko A. Territorija materinstva. [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu :<https://finland.fi/ru/zhizn-i-obshhestvo/territoriya-materinstva/>

7. Naselennja Ukraïni za 2016 rik. Demografichnij shhorichnik. – Kiiiv, Derzhavna sluzhba statistiki Ukraïni, 2017. – 133 s.

8. Suchasnij tлумачnij slovník ukraïns'koï movi : 100000 sliv / za zag. red. V. V. Dubichins'kogo. – H. : VD «ShKOLA», 2011. – 1008 s.

Liudkevych T-S.Y., Serbaliuk Y.V. Socio-legal aspects of improving maternity protection in Ukraine. An attention was paid to the state of maternity protection in Ukraine, considering the demographic issue of reduction and aging of the population in Ukraine. The statistics on the dynamics of the population in Ukraine up to 2017, the situation with fertility, including the birth rate of live children has been analyzed and a positive tendency towards a decrease in the mortality rate of children under the age of one year is noted. A review of normative legal act aimed at motherhood and childhood in Ukraine was carried out. The laws aimed at social support of families with children, single mothers are analyzed. It is determined, that the greatest attention is devoted to the creation of conditions for the realization of the right to work for pregnant and working women. These are: employment guarantees, protection against dismissal, prohibition or restriction on the use of labor of pregnant women, mothers on certain types of work, the provision of various paid and unpaid leave, the creation of conditions for the feeding and care of children of a working woman-mother. Criminal penalties for violating the labor rights of a working pregnant woman or woman-mother under the Criminal Code of Ukraine were determined, as well as issues related to the protection of the right to motherhood, which are defined in the Family Code of Ukraine. An overview of the main areas of protection of future mothers and pregnant women was made, including women with children in the legal field regulating health care and women's health issues, prevention of diseases, especially those affecting their childbearing potential. It is concluded, that conditions are made in Ukraine for woman to work and perform a maternal function. In demographic conditions in Ukraine, care must be taken to protect motherhood through the prism of encouraging birth rates. It is proposed to legislators to consider the issue of additional guarantees of social protection, material well-being of the mother, who will bring up three or more children. The upbringing of children is proposed to be regarded as a socially useful work, which should be rewarded. Years of education of three or more children are recommended to take into account as the length of service.

Key words: demography, legislation, protection of rights, a pregnant woman, motherhood, the birth of children, social support.

Отримано 22.01.2018